

**Protokolli kantava otsuse „Taaste- ja vastupidavuskava lisa“ ja toetuse riigisisese
väljamaksete korra kinnitamine“
eelnou seletuskiri**

1. Sissejuhatus

Taaste- ja vastupidavusrahastu (edaspidi *RRF*) rakendamiseks on „Taaste- ja vastupidavuskavas“ (edaspidi *taastekava*) kokku lepitud reformid ja investeeringud ning tulemused (eesmärgid ja sihid) koos tähtaegadega.

Eelnõuga kiidetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.02.2021, lk 17-75), artikli 21 lõike 1 ja Vabariigi Valitsuse 29. novembri 2021 määruse nr 108 „Taaste- ja vastupidavuskava elluviimise korraldus ja toetuse andmise üldtingimused“ § 4 lõike 1 alusel heaks „Taaste- ja vastupidavuskava lisa“ muudatus.

Taastekava koostati esmakordselt 2021.a. sügisel, kui lepidi Euroopa Komisjoniga kokku reformid ja investeeringud koos siduvate eesmärkide ja ajakavaga RRF toetuse kasutamiseks. 2023.a. alguses tehti seoses rahastu mahu vähendamise ja REPowerEU toetuse lisandumisega kavale muudatuste lisa, mis kiideti Euroopa Liidu Nõukogu poolt heaks mais 2023.a. 2025.a. sügisel ning 2026.a. algul muudeti Taastekava seoses muutunud olude – sõja, inflatsiooni ja majanduslanguse – mõjuga ning Euroopa Komisjoni 2025. a juunis antud lihtsustamisjuhiste rakendamiseks. Kuna Taastekava elluviimise ja tulemuste Euroopa Komisjonile raporteerimise lõpptähtaeg on august 2026.a., siis on tarvilik Taastekava veelkord täiendavalt korrigeerida, et kõik kavas sisalduvad siduvad kokkulepped ja tulemused oleks võimalik tähtaegselt saavutada ning tagada sellega Eestile kogu RRF toetuse väljamaksmine Euroopa Komisjoni poolt 2026.a. lõpuks. Kavandatav muudatus on mitteametlikult läbi räägitud ka Euroopa Komisjoniga.

RRF on tulemuspõhine rahastamisinstrument, mille kohaselt teeb Euroopa Komisjon väljamakseid liikmesriikidele üksnes Taastekavas kokkulepitud investeeringute/reformide tulemuste (vahe-eesmärgid ja sihid) saavutamise alusel. Euroopa Komisjonilt laekub toetus rahastamiskokkuleppes määratud kindlasummaliste maksetena, mis ei ole otseses vastavuses riigisisestel investeeringute/reformide rakendamisel tekkinud tegelike kuludega. Kuna Eestile on laekumas Euroopa Komisjonilt veel viimased kaks makset ning RRF-i rakendamise lõpptähtaeg on peagi saabumas, peame perioodi lõppedes tagama riigisisestel tulude ja kulude vastavuse riigisiseses väljamaksete korras.

Seletuskirja koostas Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna nõunik Rita Tubarik (rita.tubarik@fin.ee, telefon 54640212); eelnõu juriidilise ekspertiisi tegi Rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna õigusloome valdkonna juht Virge Aasa (virge.aasa@fin.ee, telefon 58851493).

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõuga kinnitatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.02.2021, lk 17-75), artikli 21 lõike 1 ja Vabariigi Valitsuse 29. novembri 2021 määruse nr 108 „Taaste- ja vastupidavuskava elluviimise korraldus ja toetuse andmise üldtingimused“ § 4 lõike 1 alusel „Taaste- ja vastupidavuskava lisa“ muudatus.

Eelnõuga kinnitatakse Taastekava alusel laekuva toetuse riigisisese väljamaksete korra muudatus.

3. Eelnõu sisu

3.1. Eelnõu otsusepunktiga 1 kinnitab Vabariigi Valitsus taaste- ja vastupidavuskava lisa.

Taastekava muudatused

Seoses RRF-i rakendamise lõpptähtaja peatse saabumisega 2026.a. augustis võimaldab Euroopa Komisjon liikmesriikidel Taastekavasid veel viimast korda muuta kuni 31.05.2026, et tagada kava edukas ja tähtaegne rakendamine ning kindlustada 2026.a. lõpuks rahastu väljamaksed täismahus.

Eelmise Eesti Taastekava muudatusega 2026.a algul tehti vajalikud korrektuurid ära, kuid pärast vastavat kava muudatust ilmnes Haridus- ja Teadusministeeriumi investeringutes asjaolusid, mis vajaksid kava muudatuse kaudu fikseerimist, et kindlustada Eestile kõik RRF-i väljamaksed 2026.a. lõpuks.

Haridus- ja Teadusministeeriumi vastutusalas oleva reformi *Oskuste reform ettevõtete digipöördeks* rakendamise raames on ilmnunud, et koolitustegevustes osalemise sihttasel ei ole praegustes tingimustes võimalik saavutada. Võrreldes ajaga, mil meede algselt kavandati, on nii majanduskeskkonnas kui ka IKT-sektoris toimunud märkimisväärsed muutused. Majandusraskused, IKT-sektori nõudluse stabiliseerumine, koolitusturu küllastumine ning ettevõtete kasvav eelistus ettevõttesiseste AI-koolituste suhtes on vähendanud nii tööandjate kui ka osalejate huvi pikkade ümberõppeprogrammide vastu. Seetõttu tehakse ettepanek vähendada osalejate sihttasel 2000-lt 1818-le, säilitades samal ajal koolituste kvaliteedi ja sisulise mõju. Ühtlasi on vajalik muuta Haridus- ja Teadusministeeriumi koolitustegevusega seotud tulemuste kirjeldust, selleks, et tulemuste saavutamise tõendamine oleks Eesti süsteemide vaates korrektne.

Lisaks välja toodud muudatusele muudetakse Euroopa Komisjoni juhisele tuginedes osade Nõukogu rakendusotsuses (CID) välja toodud tulemuste kirjeldusi, eesmärgiga lihtsustada Taastekava rakendamist ja tulemuste tõendamist lihtsustada ning teha rahastu sulgemine 2026.a. sujuvamaks. Võttes arvesse Euroopa Komisjoni lihtsustamise juhiseid, muudetakse järgmiste Taastekava investeringute/reformide sh tulemuste kirjeldusi ja/või esitatavat tõendusmaterjali:

T13; T20; T27; T31; M98

Uuendustega CID-projekt, mis esitatakse pärast Taastekava muudatuste ametlikku heakskiitmist Euroopa Komisjoni poolt Euroopa Liidu Nõukogule kinnitamiseks, on esitatud käesoleva eelnõu lisas.

3.2. Eelnõu otsusepunktiga 2 kinnitab Vabariigi Valitsus Taaste- ja vastupidavuskava alusel laekuva toetuse riigisisene väljamaksete korra.

Seoses RRF-i rakendamisperioodi lõppemise ja viimaste arveldustega, on vajalik muuta ka Euroopa Komisjonilt laekuva toetuse riigisisest väljamaksete korda ministeeriumide vahel. Muudatus on vajalik, et tagada Euroopa Komisjonilt laekuva toetuse korrektne ja läbipaistev

jaotamine vastutavate ministeeriumide vahel ning vältida olukorda, kus jaotus ei vasta tehtud kuludele ega võimalda perioodi lõpus tulude ja kulude tasakaalustamist.

Arvestades, et kõik RRF-i raames kokkulepitud tulemused peavad olema saavutatud hiljemalt 2026. aasta augusti lõpuks ning pärast seda tähtaega Euroopa Komisjon tulemusi enam arvesse ei võta, on oluline, et riigisisene väljamaksete kord arvestaks rakendamise lõppfaasi eripärasid, sealhulgas kulude abikõlblikkuse perioodi lõppemist ning väljamaksete ajastust.

Vabariigi Valitsuse 29. novembri 2021 määruse nr 108 „Taaste- ja vastupidavuskava elluviimise korraldus ja toetuse andmise üldtingimused“ § 2 lõike 13 järgi tuleb abikõlblikkuse perioodil tekkinud kulud tasuda hiljemalt 30. oktoobriks 2026. a. Pärast nimetatud tähtaega tasutud kulud toetusest hüvitamisele ei kuulu.

Kui ministeeriumid on abikõlblikud kulud 30.oktoobriks 2026.a. ära teinud ning Euroopa Komisjonilt laekuvad Eestile viimased toetuse väljamaksed, siis tehakse ministeeriumidele viimased maksed vastavalt reformi/investeeringu eelarve piires 31.08.2026 seisuga tekkinud seni laekumata nõuete mahule.

3.3. Eelnõu otsusepunkti 3 kohaselt esitab Rahandusministeerium taastekava lisa Euroopa Komisjonile heakskiitmiseks.

Tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusraha (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17–75) tuleb liikmesriigil Taastekava muutmiseks esitada pärast mitteametlikke läbirääkimisi ametlik ettepanek Euroopa Komisjonile, kellel on Taastekava muudatuse heakskiitmiseks aega kaks kuud, misjärel on Euroopa Liidu Nõukogul aega neli nädalat Taastekava muudatuse alusel rakendusotsuse tegemiseks. Muudatused jõustuvad pärast Euroopa Liidu Nõukogu rakendusotsuse tegemist. Kuna Taastekava ellu viimiseks on jäänud vaid pool aastat, siis lubatakse koos Taastekava muudatuse heakskiitmisega Vabariigi Valitsuse poolt ministeeriumitel jätkata kõikide tegevustega muudetud Taastekava lisa alusel ära ootamata nõukogu rakendusotsust, et saavutada kõik uuendatud kavas fikseeritud tulemused hiljemalt augusti lõpuks 2026. aastal.

3.4. Eelnõu otsusepunkti 4 kohaselt esitab Rahandusministeerium Taastekava lisa Riigi Tugiteenuste Keskusele Taaste- ja vastupidavusraha veebilehel avaldamiseks peale selle kinnitamist Euroopa Liidu Nõukogu poolt.

Taaste- ja vastupidavusraha ning Taastekava materjalid, aga ka rakendamist puudutav jooksev ülevaade on avaldatud Riigi Tugiteenuste Keskuse veebilehel aadressil <https://rtk.ee/toetused-taotlemine/taaste-ja-vastupidavusraha-rrf>, kuhu lisatakse ka käesoleva kava muudatusega seotud materjalid.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu ja Eesti õigusele

Eelnõu on valmistatud ette kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusraha (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17–75), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 seoses REPowerEU peatüki lisamisega taaste- ja vastupidavuskavadesse ning millega muudetakse määruseid (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060, (EL) 2021/1755 ja direktiivi 2003/87/EÜ, samuti kooskõlas Vabariigi Valitsuse 29. novembri 2021. a määrusega nr 108 „Taaste- ja vastupidavuskava elluviimise korraldus ja toetuse andmise üldtingimused“.

5. Eelnõu mõju

Taaste- ja vastupidavusrahastu kogumaht Eestile on 953 184 800 eurot ning sellest 627 mln on tänaseks 65 saavutatud ja raporteeritud tulemuse eest laekunud. 2026.aasta kevadeks jääb saavutada veel 48 tulemust ning nendega seotud väljamaksed teeb Euroopa Komisjon hiljemalt 2026.a. lõpuks. Eelnõuga heaks kiidetavas Taastekava lisa ja EL Nõukogu rakendusotsuse projektis välja toodud muudatuste eesmärk on tagada 2026. aasta lõpuks Eestile RRF-i väljamaksed täismahus.

6. Eelnõu jõustumine

Vabariigi Valitsuse kinnitamise järel esitab Rahandusministeerium Taastekava Euroopa Komisjonile heakskiitmiseks.

7. Eelnõu koostöölastamine

Taastekava lisa on sõnastatud koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga ning Euroopa Komisjoniga mitteametlikult läbi räägitud.